

Västerås stads program för kultur

Innehåll

Västerås stads program för kultur	3
Målområden	6
1. I Västerås är kultur en av grundpelarna för kommunens utveckling.	6
2. I Västerås finns kulturen i det vardagliga livet.	7
3. I Västerås hänger i morgon ihop med i dag och i går.	8
4. I Västerås är det lätt att utvecklas och växa som människa.	9
5. I Västerås är det lätt att vara kulturaktör.	10
Arbetet med Västerås stads program för kultur	11

Västerås stads program för kultur

När begreppet Västerås stad används i programmet syftar det på organisationen Västerås stad. När Västerås används syftar det på hela kommunen.

Kulturens egenvärde

Kultur har en unik förmåga att skapa förståelse, ifrågasätta och skapa sammanhang. Kultur är en del av människans natur och har ett eget värde genom sin kraft, förmåga och möjlighet. Kultur finns för sin egen skull, är ett mål i sig och existerar inte främst för att stärka andra intressen. Kulturens frihet är dess signum och det är den som bidrar till samhällets och individens utveckling. Kultur är en rättighet för alla att ha tillgång till, kunna påverka och delta i. Dess kraft är att utmana och utveckla våra föreställningar och tankemönster. Den förmedlar upplevelser som påverkar och berör.

Kulturens roll i samhällsutvecklingen

Gemensamma betydelsebärande upplevelser har ända sedan människans ursprung konstituerat oss som individer och samhälle. De har varit identitets- och sammanhangsskapande genom att vi delat bilder av vilka vi är och vad vi kan bli. Formerna har skiftat genom tiderna, från religiösa ceremonier till sociala sammankomster av olika slag. Scenkonst och musikhändelser, nöjes- och konstliv är alla delar av det som för oss samman och bidrar till utveckling av tänkande och kreativitet. I utvecklingen av den moderna demokratin är kulturlivet en vital del som arena för möten, idéutbyten och eget skapande.

De globala utmaningarna för mänskligheten att tillsammans hantera jordens framtid som livsmiljö kräver livliga demokratiska samtal och diskussioner kring essentiella frågeställningar. Möten över kulturgränser och konstruktiv utveckling av styrande normer är viktiga grundstenar för detta.

Genom historien finns det många exempel på hur ekonomi och vetenskap gjort framsteg i sammanhang där konstnärlig och kulturell utveckling varit utmärkande. Kännetecknande för dessa har varit såväl samhällsliga institutioner som framgångsrika aktörer inom det kreativa näringslivet och ett civilsamhälle med möjligheter för den enskilde att skapa och forma kultur.

År 2026 kommer Västerås kommun att ha närmare 160 000 invånare. Kulturen har en betydande roll i en hållbar samhällsutveckling och är därför en strategiskt viktig fråga för hela kommunen.

I Västerås 2026 – staden utan gränser ges följande bild av Västerås:

”Västerås är en stad som bubblar av engagemang. Västeråsarna känner delaktighet och en stark vilja att vara med och bidra. Det starka engagemanget skapar också en nyfikenhet på varandra och våra olikheter. Mångfalden är vår stora tillgång och vi ser möjligheter i olikheterna.”/.../” Vår stad är rörlig, färgstark och händelserik.”

”Föreningar, företag och offentlig verksamhet har skapat miljöer och aktiviteter där alla kan hitta ett socialt sammanhang att ingå i. Det ger utrymme för unika förutsättningar för spännande och utvecklande möten”/.../”Västerås utvecklats till en aktiv mötesplats, med nya mötesformer.”

”/.../stadsbilden vittnar om en stad med en stark tro på sin egen utveckling, vilket också symboliseras av den karakteristiska arkitekturen.”

”Fler och fler tar sig till vår stad och vill vara med.”

Vad menar vi med kultur?

I Västerås stads program för kultur ansluter vi oss till en definition av kultur som är bred, öppen och inkluderande. Av tradition räknar man in konstarterna som litteratur, teater, musik, bildkonst, film, dans och arkitektur i begreppet men kultur är vidare än så. Medier, bildningssträvanden, materiellt och immateriellt kulturarv, traditioner och mänsklig kreativitet som skapas och odlas i gemenskap är också olika uttryck för kultur.

Kultur som modernt begrepp måste vara öppet för förändringar och kunna anpassas efter dagens och morgondagens behov och föreställningar.

Allas rätt till kultur

”Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv¹. Kultur ska vara tillgängligt för alla. Jämlikhet ska råda. Varje individ ska erbjudas likvärdiga villkor att utöva och delta i kulturlivets alla former och uttryck.”

Västerås i världen - världen i Västerås

Västerås är en mångkulturell kommun. Det lokala och det globala samspelar och befrämjar varandra. Internationella kontakter har blivit en allt viktigare del i vårt samhälle. EU-medlemskapet ger ökade förutsättningar för samarbete över nationsgränserna. Näringslivet och högskolan är några av länkarna till de internationella arenorna. Kultursektorn är en viktig del av den internationella scenen och den vitaliseras och utvecklas genom nära kontakter och förståelse för det som sker i omvärlden.

Bakgrund och uppdrag

För att stärka utvecklingen och för att åstadkomma tydlighet i styrning av verksamheter och kommunikation av nämndens uppdrag beslutade dåvarande kultur-, idrotts- och fritidsnämnden den 11 juni 2012 att uppdra åt förvaltningen att ta fram förslag till handlingsplaner för nämndens ansvarsområden, kultur, idrott och friluftsliv.

En handlingsplan för friluftsliv togs fram 2013 och en handlingsplan för idrott 2014. Båda handlingsplanerna har antagits av kommunfullmäktige.

Uppdraget var att ta fram en handlingsplan som uttrycker värdegrund och ambitioner för hur staden kan stärkas och utvecklas genom kultur. Under arbetets gång ändrades detta till att bli ett program för kultur. Programmet syftar till att stärka stadens attraktivitet för västeråsare i alla åldrar och för dem som besöker staden. Västeråsarna ska uppleva en ökad nöjdhet med kulturlivet samt öka deltagandet. Avsikten är också att öka antalet aktörer inom kreativa näringar i staden. Programmet ger styrning för kulturnämnden och andra nämnder och styrelser som har uppdrag som berörs av kultur i vid mening. Kulturnämnden antog Västerås stads program för kultur 17 december 2015.

Västerås kommunfullmäktige beslutade att anta programmet 7 april 2016.

Västerås stads program för kultur ska gälla för de kommande åtta åren. Handlingsplaner ska tas fram av respektive nämnd och styrelse. Då konkretiseras programmets intentioner och får effekter i hela den samlade kommunala verksamheten.

¹ FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna § 27, FN:s deklaration om barnets rättigheter artikel 30 och 31.

Uppföljning

För att detta program ska bli levande och verkligen bidra till kommunens utveckling måste det årligen diskuteras och utvärderas. Mot föreningslivet ska detta ske genom ett årligt idéforum. Det som framkommer vid dessa tillfällen ska återkopplas till kulturnämnden. Programmet kommer också att årligen följas upp genom förvaltningens interna verksamhetsredovisning. Det sammantagna resultatet kan sedan ligga till grund för nämndens beslut om eventuella revideringar av programmet framåt.

Programmets utformning.

Programmet är uppdelat i fem målområden För varje målområde finns en rubrik som uttrycker ambitionen, en beskrivande text samt ett antal visioner som ska ligga till grund för utformningen av de olika förvaltningarnas/styrelsernas handlingsplaner. Dessa ska innehålla mätbara mål.

Målområden

- I Västerås är kultur en av grundpelarna för kommunens utveckling
- I Västerås finns kulturen i det vardagliga livet
- I Västerås hänger i morgon ihop med i dag och i går
- I Västerås är det lätt att utvecklas och växa som människa
- I Västerås är det lätt att vara kulturaktör

Målområden

1. I Västerås är kultur en av grundpelarna för kommunens utveckling.

Kultur är en självklar del av samhällsutvecklingen. En kommuns framgångsrika utveckling är intimt förknippad med dess kulturpolitik. Konst och kultur står för kreativitet och bidrar till en kommuns öppenhet och nytänkande. Möjligheter till idéutbyten och kulturella uttryck är en grund för demokrati och jämställdhet. Kultur bidrar till gemenskap, förenar människor och stärker social sammanhållning. Att skapa, vara nyfiken på det okända och tänka gränslöst stärker innovationsförmågan. Människors känsla av välbefinnande och hälsa påverkas positivt genom deltagande i kulturella verksamheter. Kulturell aktivitet stimulerar lärande och skapar meningsfulla sammanhang för den enskilda individen. Kultur berör och ett kulturliv som ges goda förutsättningar stärker kommunens attraktionskraft och bidrar till samhällsutveckling. Hela kommunens samlade kulturliv är med sina verksamheter fundament och drivkrafter i den utvecklingen.

Vision

I Västerås är kulturen en av grundpelarna för kommunens utveckling.

1. Västerås kulturliv är en avgörande orsak att vilja besöka, bo, etablera sig och utvecklas i kommunen.
2. I Västerås är kulturen drivande i utvecklingen av framtidens samhälle.
3. I Västerås samverkar vi med andra i regionen/närområdet för hållbar kulturell samhällsutveckling.

2. I Västerås finns kulturen i det vardagliga livet.

Kulturen är en tillgänglig och självklar del av vardagen och erbjuder överraskande möten i det välkända. Ett rörligt, färgstarkt och högkvalitativt kulturliv präglas av engagemang, tillgänglighet och närhet. Alla västeråsare kan ta del av och utöva olika kulturella verksamheter. Ett rikt utbud med både bredd och spets erbjuds. Kulturlivet i kommunen är ett uttryck för den mångfald som är karaktäristisk för staden.

I Västerås finns tillgängliga lokaler och mötesplatser såväl inomhus som utomhus. Det finns miljöer och mötesplatser som med estetisk utformning, tillåtande atmosfär och teknisk utrustning inspirerar och stimulerar lusten att skapa. Samspelet mellan yrkesverksamma och amatörer är av stor betydelse. Kulturen präglas av öppenhet och samverkan mellan den offentliga, den civila och den privata sektorn.

Stadens kulturinstitutioner som bibliotek, teater, konserthus, kulturhus och museer fyller en viktig funktion som mötesplatser. Även platser för mer informella möten och rekreation som drivs av en mångfald aktörer finns i kommunens olika delar. På mötesplatserna finns utrymme för både professionella och amatörer, eget skapande och upplevelser.

Utöver den dagliga verksamheten hos kulturinstitutioner, folkbildning, enskilda kulturaktörer och föreningsliv är större offentliga evenemang som förenar olika kulturuttringar viktiga. De stimulerar till gränsöverskridande möten mellan nyskapande och traditionella konstuttryck samt möten över generationsgränser.

Kunskap om det lokala kulturlivet, kulturarvet och kulturevenemangen kommuniceras genom flera kanaler. Västeråsare upplever att de har möjlighet att både påverka och utveckla kulturlivet.

Vision

I Västerås finns kulturen i det vardagliga livet.

1. I Västerås finns tillgängliga, ändamålsenliga scener, lokaler och mötesplatser som sjuder av kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet.
2. I Västerås är det lätt att delta, inspireras och engagera sig i konstnärliga och kulturella upplevelser och aktiviteter.
3. I Västerås synliga och uppmärksammade kulturliv vill och kan alla vara med.

3. I Västerås hänger i morgon ihop med i dag och i går.

I Västerås är historia och kulturmiljö en grund för identitet och framtidstro och utgör en vital del av kommunens kulturarv. Avgörande händelser av nationell betydelse har inträffat i Västerås. En öppenhet för förändring och utveckling driver och kännetecknar Västerås. En framåtanda som präglar staden och visar hur framtid, dåtid och nutid hänger samman.

Vår fysiska omgivning påverkar vårt sätt att leva och placerar oss i ett sammanhang. Arkitektur, formgivning, konst och design är delar av vår kultur och vårt samhälle. Stadsbilden vittnar om en stad med stark tro på sin egen utveckling, lyfter västeråsarnas stolthet och ökar stadens attraktivitet. I Västerås finns öppenhet och lyhördhet inför nya stadsbyggnads- och arkitekturideal. Med dåtid och samtid som grund växer den framtida stadsutformningen fram i ett dynamiskt samspel. I kommunens översiktsplan 2026 beskrivs kulturell hållbarhet som ”respekt för kulturarvet och kulturmiljön, så att det vi värdesätter i vår miljö även kan upplevas av framtida generationer. Till begreppet kulturell hållbarhet räknas här även platsers identitet och den känsla av tillhörighet som man kan känna till en plats, frågor som även berör social hållbarhet.”

I begreppen kulturarv och kulturell hållbarhet innefattas även det immateriella. Där ingår hur konstformer, kulturell kunskap och traditioner förs vidare från generation till generation; hur musik, bildkonst, teater och andra kulturella och konstnärliga uttryck främjas.

I Västerås finns unika kulturhistoriska miljöer och arkivinstitutioner att lyfta fram. De är en viktig resurs för såväl lokal som regional utveckling. Det historiska kulturarvet och det samtida kulturuttrycket tas tillvara och lyfts fram på olika sätt i samhällsplaneringen och marknadsföringen. Kulturpolitiken är en integrerad del av stadsbyggnadspolitiken.

Vision

I Västerås hänger i morgon ihop med i dag och i går

1. I Västerås finns en fysisk miljö som lyfter västeråsarnas stolthet och ökar kommunens attraktivitet.
2. I Västerås har invånarna kunskap om kulturarvet och en stark känsla av identitet och tillhörighet som skapar trygghet och öppenhet även för ny kultur.
3. I Västerås utvecklas framtidens samhällsbyggnad i samklang med kommunens kulturmiljöer ”så att det vi värdesätter även kan upplevas av framtida generationer”.

4. I Västerås är det lätt att utvecklas och växa som människa.

Det livslånga lärandet stärker individen och skapar ökad livskvalitet och folkhälsa. Konst och kultur genom hela livet ger möjlighet till inspiration, reflektion och nya tankemönster.

Att utveckla ett eget skapande och en kulturell nyfikenhet är självklart för alla åldrar. Västerås ska också vara en grogrund för möjligheten att utvecklas från talang till elit. Kulturinstitutioner, kulturskola, högskola, civilsamhälle såsom föreningar, studieförbund, religiösa organisationer och fristående kulturaktörer har en stor betydelse för att möjliggöra detta. Dessa aktörer bidrar alla med kunskap som skapar förankring och identitet i lokalsamhället och ger utblickar och perspektiv mot omvärlden.

Förskola och skola är viktiga kulturinstitutioner och har ett huvudansvar för att barn och elever möter ett högkvalitativt, attraktivt och stimulerande kulturutbud inom alla konstområden. Alla barn och elever får där kunskaper och färdigheter för att kunna delta aktivt i kultur- och samhällslivet.

Kultur för äldre och kultur inom vård och omsorg är viktiga områden för gemenskap, utveckling och välbefinnande i livets alla skeden. Kultur berikar vardagen för äldre och har en viktig hälsobefrämjande och rehabiliterande faktor. Kultur är en naturlig del inom vård och omsorg och lika självklar som mat och medicin.

Vision

I Västerås ska det vara lätt att utvecklas och växa som människa.

1. I Västerås möter och deltar alla barn och elever i kulturella aktiviteter som en naturlig del av allt lärande.
2. I Västerås bidrar kulturlivet, folkbildningen och föreningslivet till invånarnas livslånga lärande och livskvalitet.
3. I Västerås är kultur en hälsobefrämjande och rehabiliterande faktor som berikar vardagen för äldre.

5. I Västerås är det lätt att vara kulturaktör.

Västerås har en väl utvecklad kulturell infrastruktur och ett gott kulturklimat som lockar aktörer att söka sig till kommunen. Yttrandefrihet, konstnärlig frihet och varje människas tillgång till kultur är fundamentala delar i ett dynamiskt och framåtsyftande samhälle. Variationen i uttryck, verksamheternas olikheter och mångfalden av aktörer är grunden för ett rikt kulturliv.

Genom historien finns många exempel på hur kulturell, vetenskaplig och ekonomisk utveckling gått hand i hand i framgångsrika städer. Kulturlivet och de kreativa näringarnas² betydelse för arbetstillfällen och innovationer bidrar både till social och till ekonomisk utveckling. Samverkan mellan kultur och näringsliv skapar lokal och regional attraktivitet och konkurrenskraft.

Kreativa näringar, kulturaktörer och konstnärligt verksamma medverkar till ett aktivt och attraktivt Västerås. Det finns goda förutsättningar att leva och verka i Västerås. I Västerås är det möjligt att gå från talang till professionell. I Västerås finns det möjligheter att välja hur man vill utveckla och använda sin kreativitet inom forskning och näringsliv, konstnärliga yrken eller kreativa näringar.

Vision

I Västerås är det lätt att vara kulturaktör

1. I Västerås finns det goda förutsättningar och ett stimulerande klimat för kulturaktörer att verka, bo och utvecklas.
2. I Västerås är kulturaktörerna synliga, uppmärksammade och drivande i stadens utveckling.
3. Västerås kulturliv är synligt, uppmärksammat och staden ses med sin bredd och spets av invånare och omvärld som en ledande kulturstad.

² Med kreativa näringar menar vi, Arkitektur, Dataspel, Design och formgivning, Film, Foto, Konst, Kulturarv, Litteratur, Media och marknadskommunikation, Mode, Musik, Måltid, Scenkonst, Slöjd och konsthantverk, Upplevelsebaserat lärande. Tillväxtverkets definition.

Arbetet med Västerås stads program för kultur

Framtagandet av programmet har letts av en styrgrupp bestående av sammankallande Lennart Fast (KIFF, tom 20140425) Anders Lerner (fom 2014-05-02), Karin Hjärpe (SK), Jan Lindbom (BUF), Eva Sahlén (SNF), Lotta Lindstam (SBK) och Hans Näslund (TK). Projektledare för arbetet har varit Mats Widelund, rektor/enhetschef för kulturskolan. Projektgruppen har bestått av Staffan Rune (KIFF, tom 20150402), Birgitta Edvardsson (KIFF, tom 20131231), Jan Melander (KIFF), Eva Cederberg (BUF), Per Erik Forsberg (SNF), Ami Netzler (SK), Lars Wiberg (TK), Lennart Gustafsson (SBK), Lena Karlström (Landstinget Västmanland) och Irja Holtter (KoS).

För att få in synpunkter och reflektioner från västeråsare och verksamheter har ett antal dialogträffar genomförts med:

- Allmänheten – tre öppna möten, ett på Malmabergs mötesplats, ett i Bäckbyhuset och ett på Karlsgatan 2.
- Föreningslivet
- Ungdomar – träffar har genomförts med fritidsgårdarnas gårdsråd, gymnasieelever på estetprogrammet och skolelever i årskurs 7.
- Deltagare i dagliga verksamheten DraóThea.
- Representanter för studieförbunden.
- Teaternätverket
- Kulturinstitutioner
- Stiftelsen Arty.
- Verksamhetsföreträdare för äldrenämndens ansvarsområde
- Verksamhetsföreträdare för nämndens för funktionshindrade ansvarsområde
- Verksamhetsföreträdare för skola och förskola
- Unga kulturutövare

Totalt har cirka 370 personer deltagit i någon form av dialogträff. Vid träffarna har tre övergripande frågor diskuterats: Vad är bra med kulturen i Västerås idag? Vad behöver utvecklas? och Vad borde Västerås bli känt för? Utifrån hur många personer som deltagit vid de olika träffarna har frågorna diskuterats i olika gruppkonstellationer. Vid några av träffarna har deltagarna även fått tycka till om varandras synpunkter och önskemål med hjälp av mentometerknappar.

Utöver dialogträffarna har det även funnits möjlighet att besvara diskussionsfrågorna genom en webbenkät som har legat ute på stadens hemsida, stadens facebookside och även länkats vidare till andra hemsidor. Cirka 100 personer besvarade webbenkäten. Enkäten har även funnits tillgänglig i pappersformat och varit möjlig att besvara i valbås ute på kulturinstitutionerna, i stadshusentrén och vid några av stadens mötesplatser och har på så vis besvarats av cirka 120 personer. Ytterligare ett antal personer har inkommit med synpunkter och förslag på andra sätt än ovanstående. Totalt har synpunkter på olika sätt kommit in från cirka 600 personer.